

СПЕЦИФІКА ЛЕКСИЧНИХ, ГРАМАТИЧНИХ І СТИЛІСТИЧНИХ ПОМИЛОК

ЛЕКСИЧНІ ПОМИЛКИ

<i>Види</i>	<i>Приклади</i>
1) стилістично немотивована тавтологія – повтор слова, спільнокореневих слів в одному або сусідніх реченнях	<i>Школярам</i> доручили прибрати <i>шкільний</i> двір. Не можу не згадати про <i>твір</i> Лесі Українки «Лісова пісня». Цей <i>твір</i> є яскравим прикладом того, як потрібно жити з природою і як не слід чинити. Погодьтеся, <i>більшість</i> українських <i>письменників</i> того часу <i>писали здебільшого</i> про красу природи. У <i>своїй</i> кіноповісті «Зачарована Десна» він описує свою безмежну любов до природи. Та згодом <i>письменник напише</i> іншу повість. Тому <i>нам</i> слід задуматися над <i>нашим</i> підкоренням планети. Для <i>мене</i> взірцем є <i>мій</i> батько.
2) стилістично немотивований плеоназм – дублювання значення у двох словах	Кожному гостеві нашого закладу подарували <i>пам'ятний сувенір</i> . <i>Молодий юнак</i> заради грошей убив стару жінку. Наша <i>сучасна модерна</i> цивілізація звикла до всіх вигод і комфорту. <i>Особисто на мою думку</i> . Підкорювати вершини заради <i>свого власного</i> успіху.
3) стилістично немотивоване багатослів'я – уживання зайвих слів	Похід князя Ігоря на половців відбувся у <i>квітні місяці</i> . Упродовж усього <i>періоду життя</i> хлопець намагався боротися зі злом. І досі ця п'єса не сходить зі <i>сцен театрів</i> .
4) уживання слів у невластивому значенні	Молоко дуже <i>корисливе</i> для дитячого організму; Я <i>рахую</i> , що...; <i>вірні</i> рішення; <i>задати</i> запитання.
5) порушення сполучуваності слів, часто засноване на інтерференційних явищах	Ми <i>зайняли</i> перше місце на конкурсі. Освоюючи природу, людина <i>несла</i> негативний вплив на неї. Тоді по всьому світу почались <i>масові</i> природні катаклізми. Він <i>здійняв</i> руку, коли вже всі діти опустили свої.
6) уживання слів, не властивих літературній українській мові	Треба приймати участь у різних <i>міроприємствах</i> . Польоти людини в космос кожного разу <i>розрушують</i> озоновий шар.
7) уживання слів, не властивих зображувальній епосі	<i>Солдати</i> князя Ігоря були відважними. У панів були <i>раби</i> , яких вони експлуатували.
8) некоректне вживання фразеологізмів	Я і природа – це <i>дві сторони медальйона</i> . Добру треба встати на захист своїх прибічників, використовуючи не слабшу зброю проти зла, бо, як кажуть, <i>«клин клином викорінюють»</i> .

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ

<i>Види</i>	<i>Приклади</i>
1) <i>морфемні й словотвірні</i> – помилки, спричинені: а) уживанням нетипових для української мови словотворчих засобів, найчастіше суфіксів; б) порушенням закономірностей поєднання твірної основи й словотворчого засобу в похідному слові;	<i>Атомщики, непередбачувальні, поставщиків, датчанин;</i> <i>Подмінять, двохтрубне.</i>
2) <i>морфологічні</i> – помилки, що спричинені невідповідністю вираження якогось із граматичних значень повнозначної частини мови: а) неправильне вживання відмінкових форм;	Випасали <i>конів</i> , на чолі з Віктором <i>Шевченко</i> , заливають <i>водой</i> , по <i>дорогам, Ігоре</i> Костянтиновичу.

- б) неправильне вживання числових форм;
- в) неправильна родова кваліфікація форм;
- г) неправильне утворення форм ступенів порівняння прикметників;
- ґ) неправильне утворення відмінкових форм прикметників;
- д) неправильне утворення форм числівників;
- е) неправильне утворення форм числівників у структурі складних слів інших частин мови та відчислівникових утворень;
- є) неправильне утворення відмінкових форм займенників (крім написання разом, через дефіс);
- ж) неправильне вживання форм *їх / їхній*;
- з) неправильне утворення форм ступенів порівняння якісних прислівників;
- и) неправильне утворення станових форм;
- і) неправильне утворення особових форм дійсного способу;
- ї) неправильне утворення форм умовного способу;
- й) неправильне утворення форм наказового способу;
- к) неправильне утворення форм дієприкметників;
- л) неправильне утворення форм дієприслівників;
- м) неправильне утворення форм на *-но, -то*;
- н) неправильне утворення видових форм

- 3) **синтаксичні** – помилки, що спричинені незабезпеченням передбаченої граматичним ладом української мови побудови конструкцій відповідно до усталених моделей синтаксичних зв'язків і відношень:
- а) неправильне узгодження;
 - б) неправильне керування, засноване на нетиповому поєднанні іменника з числівником;
 - в) неправильний вибір прийменника;
 - г) уживання одного прийменника в значенні іншого;
 - ґ) неправильна координація підмета й присудка;
 - д) неправильна побудова однорідного ряду:

Заслухано *інформації, консерва* «Шпроти»; жінка не знала *радистів*.

Головна біль, найефективніша шампунь, НАТО висадив війська; близько двадцяти гривнів.

Найбільш спритнішим; один з *найпередовіших* районів, *самі справжні* гоніння.

На *природніх* угіддях, на *слабком* вогні.

Від *п'ятидесяти* до *шестидесяти*; *семистами, тисячу* дев'ятисотий.

Учора ми відсвяткували *п'ятидесятиріччя* бабусі.

Дві треті (=дві третини).

Зобов'язаний *усим*, саме завдяки *ньому*, на *їй* була відповідальність.

Це була *їх* помилка.

Найбільш спритніше це зробив Сергій; *більш вдаліше, найбільш зрозуміліше*.

Я вибачаюся. Вони *знемагалися* від спеки й голоду.

На заняттях ми *розучуєм* нові пісні; воду *звільнюють*, *Купляйте* продукти, *викличіть* лікаря, *хотять, їсиш; ходе, гноють*. **АЛЕ:** гноЄш, пишиш – орфографічна помилка.

Якби б вони тільки говорили. Вони *думають би* щось корисне зробити.

Давайте дружно працювати.

Книжку прихильно зустріла *читаючий* загал; *робивший* ці підлості.

Читаючі ці рядки, я плакала від болю. *Думая* що йому все минеться, Чіпка знову йшов на злочини.

Придбаваючи необхідні матеріали...

Але його так і не було *зіпсувано*. У відносинах із природою палицю дуже *перегноєно* сучасними людьми.

Кожного разу вони *розміювалися* над нещасним однокласником.

Неправильні розуміння патріотизму й державності.

Сьогодні я написала *двоє листів* друзям.

Комітет *по захисту* прав споживачів; *знуцання над* малим бізнесом.

Реконструкція коштувала *біля* двадцяти тисяч гривень.

Ви правильно *говорила* про це у своєму виступі.

Прийшли діти до мене *з відрами й граблями, з учительською та завучем школи*. Редакція *відреагувала як на* листи читачів, *так і відповіла* на телефонні дзвінки.

<p>е) неправильна побудова речень із дієпри- слівниковим зворотом: є) неправильна побудова речень із дієпри- метниковим зворотом (порушення цілісності): ж) порушення необхідного порядку слів:</p> <p>з) використання займенника, що нееквіва- лентний заміненій формі, або неадеква- тний контексту: и) відрив підрядного означального речення від пояснюваного слова: і) немотивована парцеляція:</p> <p>ї) використання займенника, що неекві- валентний заміненій формі, або неадек- ватний контексту:</p> <p>й) недоречне використання або невикористання сполучного засобу: к) поєднання речень недоречними засобами:</p>	<p><i>Ідучи до школи</i>, почався дощ.</p> <p>Вражений Валентин <i>словами вчителя</i>, захопився історією своєї країни.</p> <p>Колектив редакції «Шевченків край» щиро вітаємо з нагоди виходу в світ десятитисячного номера газети.</p> <p>Вона любила свою маму й тата. Знання законів природи та їх відповідності законам суспільства надзвичайно важливе. Діти любили їхню маму.</p> <p>Я порадив колегам бути уважнішими в доборі ілюстрацій, що працюють у другу зміну.</p> <p>Він зрозумів свою помилку. Але коли це вже було запізно.</p> <p>Дійсно, людство має змінити своє ставлення до природи, і замість бездушного викачування ресурсів, вона має знайти нові шляхи гармонійного співіснування. Це слабке та беззахисне створіння, яке залежить від всіх та всього, що її оточує.</p> <p>Доречним прикладом є низка катастроф, що зазнала Японія навесні 2011 року.</p> <p>Повторенням і, також, по-перше, з другого боку, але, проте, а, бо, тому що...</p>
--	--

СТИЛІСТИЧНІ ПОМИЛКИ

Види	Приклади
1) уживання слів, властивих одному стилю, у тексті іншого:	Професор далі балакав про фонетичні особливості староукраїнської мови.
2) уживання мовних штампів (кальок, кліше):	Червоною ниткою через усю поему проходить думка про об'єднання руських князів для захисту батьківщини.
3) нагромадження в одному реченні слів, що належать до тієї самої частини мови:	У цій статті розповідь про навчання учнів шкіл Львова в давнину .

ПОРУШЕННЯ НОРМ МИЛОЗВУЧНОСТІ

УВАГА! Щоб легко запам'ятати ці правила, можна скористатися схемами, у яких букви, що позначають на письмі приголосні звуки, позначатимуться у вигляді трикутника - Δ , а букви, що позначають голосні, колами - \circ . При читанні схем варто пам'ятати:

- ❖ загальна тенденція, якою кероване чергування **у** та **в**, полягає в тому, щоб забезпечити між словами характерне в цілому для української мови милозвучне поєднання $\Delta \circ \Delta \circ$; яке, наприклад, маємо в словах: *мама, тато, молоко, сорока, мила, розуму*;

- ❖ прийменники **у** вимові приєднуються до наступного слова, утворюючи так зване фонетичне слово, наприклад, у фразі *глянув в очі* прийменник **в** та іменник *очі* - є окремими словами, а у вимові - одним: [гл 'ануў воч'і];

- ❖ приєднуючись до наступного слова, яке починається на приголосний звук, прийменник **в** є нескладовим голосним звуком [ў], наприклад: *стала в хаті* - [стала ўхат'і];

- ❖ початок мовлення (на письмі - початок речення), пауза в процесі мовлення (на письмі - будь-який розділовий знак) вважається приголосним звуком.

Зважаючи на ці положення, чергування **у** та **в** будуть такі:

№	Схема	Написання	Вимова
1	△ У △	<i>рік у школі</i>	<i>рік ушколі</i>
2	○ В ○	<i>роки в академії</i>	<i>роки вакадемії</i>
3	△ В ○	<i>рік в академії</i>	<i>рік вакадемії</i>
4	○ В △	<i>роки в школі</i>	<i>роки ўшколі</i>
4.1	○ У △, якщо △ – букви <i>в, ф</i> або поєднання <i>тв, хв, сф, рв,</i> <i>кв, льв, ств</i> тощо	<i>ліки у відділенні</i> <i>справи у фірмі</i> <i>вада у твердженні</i> <i>руки у хвилі</i> <i>точки у сфері</i> <i>вона у Львові</i>	<i>ліки ўвіділенні</i> <i>справи ўфірмі</i> <i>вада ўтвердженні</i> <i>руки ўхвилі</i> <i>точки ўсфері</i> <i>вона ўльвові</i>

Для чергування сполучників і та й ці правила ідентичні попереднім:

№	Схема	Написання	Вимова
1	△ І △	<i>день і ніч</i>	<i>день ініч</i>
2	○ Й ○	<i>руки й очі</i>	<i>руки йочі</i>
3	△ Й ○	<i>хліб й айва</i>	<i>хліб йайва</i>
4	○ Й △	<i>роки й дні</i>	<i>роки йдні</i>
4.1	○ І △, якщо △ позначений <i>й, я,</i> <i>ю, є, ї</i> або поєднаннями <i>в'я, з'я</i> та ін.	<i>її і його</i> <i>сливи і яблука</i> <i>риба і юшка</i> <i>віра і єдність</i> <i>кіно і їжа</i> <i>власти і в'янути</i>	<i>їй його</i> <i>сливи йяблука</i> <i>риба йюшка</i> <i>віра йїедність</i> <i>кіно йїїжа</i> <i>власти йїянупти</i>

УВАГА!

1. Синонімічним до сполучників і, й є сполучник та, який уживається в ситуації ○ й △ *діти та батьки*. 2. Сполучник і також може вживатися в попередній ситуації, якщо ним поєднуються подібні або протиставлювані явища й предмети: *добро і зло, віра і надія, батьки і діти, вино і хліб*. 3. Якщо є необхідність ужити кілька сполучників, що поєднують різні компоненти (утворюючи блоки), слід використовувати різні сполучники, але кожного разу відповідно до правил: *Діти і батьки та вчителі й учні відвідали виставку* → *(діти і батьки) та (вчителі й учні)*.